

Nr 416.

Av herr **Björkman m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 109, angående provisoriskt lönetillägg åt vissa professorer m. fl.*

I den skrivelse av den 28 maj 1923, vari riksdagen anmälde sitt beslut om beredande av tillfälligt lönetillägg åt professorerna vid Uppsala och Lunds universitet och vissa med dem i lönehänseende jämställda vetenskapliga institutioner och läroanstalter, uttalade riksdagen bland annat sin bestämda förväntan, att förslag rörande definitiv löneroglering för bemälda befattningshavare skulle framläggas till 1924 års riksdag. På sätt framgår av det Kungl. Maj:ts proposition nr 109 i utdrag bifogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden, har föredragande departementschefen framhållit, hurusom han i det längsta hoppats, att ett förslag till definitiv löneroglering för åtminstone rikets universitet och högskolor ävensom andra med dem i viss mån jämförliga undervisningsanstalter och institutioner måtte kunnat framläggas för 1924 års riksdag. Enligt departementschefens uppfattning hade emellertid de statsfinansiella förhållandena omöjliggjort ett framläggande för detta års riksdag av en tillfredsställande löneroglering. Härjämte framhåller departementschefen, att det syntts honom med fog kunna ifrågasättas, huruvida överhuvud en löneroglering för universiteten och jämförliga anstalter borde, åtminstone i allo, anpassas efter det från kommunikationsverkens område ursprungligen hämtade avlöningssystem, som utmärkte de senaste civila lönerogleringarna. Under uttalande av den livliga förhoppningen, att ett definitivt förslag i ämnet skall kunna föreläggas nästkommande års riksdag, har nu departementschefen förordat vissa provisoriska åtgärder för tillgodoseende av de tjänst innehavare, om vilka nu är fråga. Den framställning, som Kungl. Maj:t i ämnet nu avlåtit till riksdagen, innebär beredande under budgetåret 1924—1925 av ett provisoriskt lönetillägg åt universitetsprofessorerna, varvid till utgångspunkt tjänat det förslag, som på sin tid framlagts av högskolornas lönerogleringskommitté, och i avseende å utmätandet av storleken av de provisoriska tilläggen så beräknats, att sagda kommittéförslag icke därigenom bleve föregripet.

Att ett förslag till definitiv löneroglering för professorer och tjänstemän vid universiteten icke blivit förelagt den nu samlade riksdagen, är i hög grad att beklaga. Skälen för en definitiv reglering för universitetsprofessorerna hava på ett talande och oförtydligt sätt utvecklats såväl utom som inom riksdagen, att det ej synes av nöden att nu andraga ytterligare motiv härför. Då den bestämda förväntan, som riksdagen år 1923 i detta hänseende uttalade,

icke hade åsyftad påföljd, synes det icke vara opåkallat ifrågasätta, att riksdagen i samband med anmälan av sitt beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 109 i motiven måtte ytterligare och med styrka giva uttryck åt den bestämda förväntan, att förslag till definitiv löneroglering för universitetet och karolinska institutet varder förelagt 1925 års riksdag.

Framläggande av ett dylikt lönerogleringsförslag till 1925 års riksdag tarvar emellertid rätt omfattande förarbeten, och det är därför av vikt, att sådana varda i god tid igångsatta. Givetvis böra därvid utgångspunkterna och grunderna för lönerogleringens allmänt tekniska anordning vara till en början klarlagda, för att i anslutning till dessa arbetet må kunna med erforderlig skyndsamhet och effektivitet bedrivas. I detta hänseende föreligger visserligen betänkande och förslag, avgivet av högskolornas lönerogleringskommitté, vilket förslag, såsom nämnts, tjänar till utgångspunkt vid tillmätande av det för året 1924—1925 ifrågasatta provisoriska tillägget. Detta förslag innebär emellertid en tillämpning å befattningshavarna vid universitetet av det för kommunikationsverken år 1919 fastställda lönesystemet, och häremot hava starka och som synes berättigade gensagor yppats. Frånsett den nästan enhälliga kritik, som från universitetens sida riktats mot kommittéförslaget och som på sina håll utmynnat i yrkanden om utarbetande av ett fullständigt nytt förslag, må allenast erinras om vad härutinnan yttrats av det ämbetsverk, vilket får anses besitta de största förutsättningarna för bedömning av hithörande frågor, nämligen statskontoret. I sitt utlåtande över lönerogleringsförslaget har statskontoret förklarat, att ämbetsverket måste ställa sig synnerligen tveksamt inför varje förslag om en ytterligare utsträckning av tillämpningen av kommunikationsverkens lönesystem. Då det gäller att införa det nya systemet för en grupp befattningshavare med sinsemellan mycket olikartade avlönings- och tjänstgöringsförhållanden, vilka i allt väsentligt skilja sig från de förhållanden, vilka varit normgivande vid lönesystemets uppgörande, befarar statskontoret, att svårigheter av än allvarsammare art än de, som redan visat sig för statsdepartementens och de centrala ämbetsverkens del, kunna uppstå. Statskontoret har därför ansett sig böra framhålla sina betänkligheter i detta hänseende. Såsom ovan antytts, har jämväl departementschefen givit uttryck åt en viss tvekan i fråga om lämpligheten av införande av de föreslagna nya löneprinciperna å universitetens befattningshavare. Av detta uttalande lærer kunna antagas, att en av de bidragande orsakerna till lönefrågans ytterligare uppskjutande varit att söka i ett hänsynstagande till den kritik, som riktats mot kommittéförslaget, och i obenägenheten att emot en nästan enhällig kritik för riksdagen framlägga ett förslag, om vars lämplighet så stark tvekan varit rådande.

De allmänna löneprinciper, vilka nu sedan decennier tillbaka tillämpats i avseende å universitetskårerne, hava veterligen fungerat till belåtenhet, och hava några gensagor mot dessa icke kommit till uttryck. Det missnöje, som

försports, har med fullt fog riktats mot själva lönestaternas belopp, och icke mot de allmänna löneregreringsgrunderna. Då nu behovet av en ny definitiv lönerreglering för universitetens befattningshavare kan anses vara till full evidens uppvisat och från såväl Kungl. Maj:ts som riksdagens sida erkänt, vore i hög grad att beklaga, om en tveksamhet i fråga om löneregreringens tekniska anordning skall stå hindrande i vägen för frågans lösning. Ett löneregreringsförslag, som bygger på hittillsvarande allmänna löneprinciper och som med ändring av avlöningsbeloppens storlek i stort sett ansluter sig till de efter universitetens säregna förhållanden av ålder utbildade i detta hänseende rådande grunder skulle ej endast hälsas med den största tillfredsställelse av universiteten själva utan även i väsentlig grad bidra att för Kungl. Maj:ts vidkommande förenkla problemet.

Ovan antyddes, att det för lönefrågans definitiva lösning vid 1925 års riksdag är av väsentlig vikt, att förarbetena för en kungl. proposition i ämnet bleve i god tid igångsatta. För att då all ovisshet i fråga om löneregreringens tekniska anordning skall vara undanröjd och ej föranleda ett ytterligare uppskov med denna fråga, synes det ej opåkallat ifrågasätta ett uttalande från riksdagens sida, innebärande, att det löneregreringsförslag för universiteten och karolinska institutet, som förväntas till 1925 års riksdag, varder i avseende å de allmänna löneprinciperna byggt på de för universiteten i detta hänseende nu gällande grunder.

På grund av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen ville vid anmälan av sitt beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 109 i motiverna dels giva uttryck åt den bestämda förväntan, att förslag till definitiv lönerreglering för universiteten och karolinska institutet varder förelagt 1925 års riksdag, dels ock uttala sig för att ett dylikt löneregreringsförslag varder i avseende å de allmänna löneprinciperna byggt på de för universiteten i detta hänseende nu gällande grunder.

Stockholm den 26 mars 1924.

G. A. Björkman.

Jakob Pettersson.

Arthur Engberg.
